

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRING AV 1 § APL

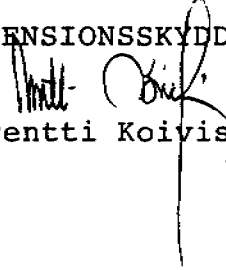
Regeringen har till riksdagen avlåtit en proposition med förslag till ändring av 1 § lagen om pension för arbetstagare.

I propositionen föreslås en ändring av stadgandena i lagen om pension för arbetstagare så, att pension enligt nämnda lag på vissa villkor skall intjänas även på grundval av arbetsförhållanden som är kortare än en månad. Det föreslås att ändringen skall genomföras så, att de arbetsförhållanden som under tre på varandra följande kalendermånader varat kortare tid än en månad sammanslås till ett enda arbetsförhållande vid tillämpningen av lagen om pension för arbetstagare. Ändringen kommer att förbättra pensionsskyddet för de arbetstagare som upprepade gånger är anställda hos samma arbetsgivare och som på grund av variationerna i arbetsförhållandenas längd helt eller delvis stannar utanför arbetspensionsskyddet.

Avsikten är att de föreslagna ändringarna skall träda i kraft så snart som möjligt efter det lagen har antagits och stadfästs.

Anvisningar om tillämpningen och verkställandet av lagändringen ges när lagen har stadfästs.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Pentti Koivistoinen

Tapio Karsikas

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av 1 § lagen om pension för arbetstagare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås stadgandena i lagen om pension för arbetstagare ändras, så att pension enligt nämnda lag på vissa villkor skall intjänas även på grundval av arbetsförhållanden, som är kortare än en månad. Det föreslås att förändringen skall genomföras så att de arbetsförhållanden som under tre på varandra följande kalendermånader varat kortare tid än en månad sammanslås till ett arbetsförhållande vid tillämpningen av lagen om pension för arbetstagare.

Förändringen kommer att förbättra pensionskyddet för de arbetstagare som upprepade gånger är anställda hos samma arbetsgivare och som på grund av variationerna i arbetsförhållandenas längd för närvarande helt eller delvis blir utan arbetspensionsskydd.

Avsikten är att de föreslagna ändringarna skall träda i kraft så snart som möjligt efter det lagen har antagits och stadfästs.

MOTIVERING

1. Nuläge och de föreslagna ändringarna

Enligt lagen om pension för arbetstagare (395/61), nedan APL) byggs pensionsskyddet upp av de pensionsrätter som intjänats särskilt för varje arbetsförhållande. För varje arbetsförhållande bestäms pensionens storlek på grund av arbetsförhållandets längd och den lön som erhållits för arbetet. För att pension skall intjänas skall arbetsförhållandet fortgå utan avbrott minst en månad. Dessutom förutsätts, för att APL skall tillämpas, att den lön som arbetstagaren erhåller på grund av arbetsförhållandet är i medeltal minst 738,38 mk per månad (uttryckt enligt 1986 års indexnivå). Även om lönen inte uppgår till detta belopp, lyder arbetsförhållandet dock alltid under APL, om arbetstagarens regelbundna arbetstid är minst 20 timmar per vecka. Då ett arbetsförhållande uppfyller de uppställda villkoren är arbetsgivaren enligt 1 § APL skyldig att för arbetstagaren anordna och bekosta pensionskydd, som uppfyller i sagda lag föreskrivna minimivillkor.

Då APL stiftades var avsikten att lagen skulle tillämpas på arbetstagare i arbetsförhållande av bestående natur eller andra långvariga arbetsförhållanden. Av denna anledning lämnades arbets-

förhållanden under sex månader utanför lagens tillämpningsområde. Från ingången av år 1965 ändrades denna minimitid till fyra månader och från ingången av juli år 1971 till en månad. Kravet rörande arbetsförhållandets längd ansågs ändamålsenligt eftersom man menade att inkomster från obetydliga och tillfälliga arbetsförhållanden inte hade betydelse för arbetstagarens utkomst och pensionsskydd. På de arbetsområden där kortvariga arbetsförhållanden är typiska, anordnades arbetstagarnas pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62, nedan KAPL).

Kravet på att ett arbetsförhållande skall ha fortgått utan avbrott i minst en månad har medfört problem för de arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden vilkas arbete inte omfattas av KAPL. Även om en arbetstagare regelbundet är i arbete, kan han, då arbetsförhållandenas längd varierar, helt eller delvis bli utan pensionsskydd. De problem beträffande pensionsskyddet som förorsakas av korta arbetsförhållanden kom tydligast fram i fråga om s.k. frilansarbetare, t.ex. skådespelare och andra utövande konstnärer. Pensionsskyddet för arbetstagare, som hör till dessa yrkesgrupper, har ordnats genom lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (662/85), som trädde i kraft

från ingången av år 1986. Denna lag gäller alla arbetstagare, som hör till de yrkesgrupper som nämns i lagen, om arbetsförhållandet är avsett att fortgå en kortare tid än ett år.

Kortvariga arbetsförhållanden förekommer dock även på andra områden än områden för konstnärligt arbete. Dylika arbetsförhållanden är i dag typiska framför allt i många servicebranscher. Inom hotell- och restaurangbranschen finns tillfälliga arbetstagare för att jämna ut rusningstopparna och som vikarier under sjukledigheten och semesterar. Arbetstagare, för vilka det är typiskt att arbetsförhållandet per gång fortgår en kort tid, arbetar upprepade gånger för samma arbetsgivare som servitörer, vaktmästare samt kökspersonal. Likartad tillfällig arbetskraft förekommer också bl.a. inom handeln. I dessa arbeten kan det mellan arbetsperioderna förekomma t.o.m. långa lediga perioder. Med tanke på den årliga arbetstiden kan dessa arbetstagare i många fall anses vara deltidsarbetare eller säsongarbetare.

I praktiken har man försökt lindra missförhållandena i gällande lag så att man i samband med behandlingen av pensionsansökningarna undantagsvis i efterskott har betraktat olika arbetsperioder hos en och samma arbetsgivare som ett oavbrutet arbetsförhållande som berättigar till pensionsskydd fastän anställningarna baserat sig på separata arbetsavtal, om dessa har förekommit efter varandra eller så gott som efter varandra. På detta sätt har man förfarit bl.a. i fråga om hjälpkarlar vid flyttningfirmor, knippare vid kartongfabriker och övriga arbetstagare som vid behov kallas till arbete och även i fråga om musiker och skådespelare.

Det nuvarande läget kan dock inte anses tillfredsställande. Uppkomsten av pensionsskydd till följd av dylika korta arbetsförhållanden är slumpmässig. Pensionsskyddscentralens tillämpningsbeslut har i allmänhet fattats från fall till fall, varvid villkoren i arbetsförhållandet för ifrågavarande arbetstagare, hans förvärvsinkomster och karriär har kunnat granskas i detalj. Beträffande detta finns ännu ingen vedertagen tillämpningspraxis.

För avhjälpande av de ovan anförda missförhållandena föreslås att 1 § APL ändras så att även arbetsförhållanden, som är kortare än en månad, skall berättiga till arbetspensionsskydd på vissa villkor. Detta genomförs så att till nämnda paragraf fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket arbetsförhållanden, som baserar sig på olika arbetsavtal och som har fortgått under en kortare

tid än en månad hos samma arbetsgivare, sammanräknas till ett arbetsförhållande vid tillämpningen av APL. De olika arbetsperioderna skall dock vara återkommande och regelbundna i sådan grad att de, sedda som en helhet, har betydelse för pensionsskyddet. Av denna anledning skall det förutsättas att arbetstagaren skall ha varit anställd i dylika korta arbetsförhållanden under minst tre på varandra följande kalendermånader och att inkomsterna av dem under varje kalendermånad stiger till minst det belopp som är stadgat i 1 § 2 punkten, dvs. 738,38 mk per månad. Ytterligare skall det förutsättas att arbetstagaren har varit i arbete minst 20 timmar per kalendermånad.

De föreslagna ändringarna kommer att innebära att arbetsgivarna, då de ovan nämnda villkoren uppfylls, blir tvungna att i enlighet med 1 § 1 mom. APL för sina arbetstagare i dylika arbetsförhållanden anordna pensionsskydd, som uppfyller minimivillkoren i lagen. Ett arbetsförhållande, som bildats av två eller flera olika sådana arbetsförhållanden som avses i lagen om arbetsavtal (320/70) skall anses ha börjat den första dagen för vilken lön på grund av arbetsförhållandet betalades i den första ifrågavarande kalendermånaden. På motsvarande sätt skall arbetsförhållandet i regel anses ha upphört den sista dagen för vilken lön betalades i den sista ifrågavarande kalendermånaden.

Enligt gällande stadganden omfattas ett arbetsförhållande, som har fortgått en månad, av APL oberoende av förvärvsinkomsternas storlek, om den regelbundna arbetstiden är minst 20 timmar per vecka. Stadgandet har förlorat sin betydelse i praktiken. I dag omfattas sådana arbetsförhållanden där den regelbundna arbetstiden är minst 20 timmar per vecka nästan utan undantag av APL redan på grund av förvärvsinkomsternas storlek. Av denna anledning föreslås att detta stadgande slopas.

2. Ärendets beredning

Denna proposition baserar sig på det betänkande som socialskyddskommisionen för deltidsarbete avlät den 31 december 1983 (kommittebetänkande 1983:79) samt på de utlåtanden som inbegärts. Ärendet har sedermera beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samråd med pensionsskyddscentralen och de viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Det beräknas att APL årligen kommer att beröra omkring 10 000 sådana arbetsförhållanden som avses i denna proposition. Lönesumman enligt APL beräknas stiga med ca 20 milj. mk, varav försäkringspremien kommer att utgöra ca 2,5 milj. mk. Pensionsförsäkring även för korta arbetsförhållanden kommer dessutom att i någon mån öka förvaltningskostnaderna inom arbetspensionssystemet.

Pensionsutgifterna kommer att stiga småningom, så att verkningarna blir störst efter år 2010. Pensionsutgifterna enligt APL, uträknade på lönesumman, beräknas då vara ca 0,05 procentenheter högre än för närvarande. Reformen medför inga merkostnader för staten.

De föreslagna ändringarna innebär i praktiken att motsvarande ändringar även bör göras i den offentliga sektorns pensionssystem. Till denna del kommer den offentliga hushållningen att åsamkas merkostnader, vilkas belopp inte i detta skede kan uppskattas.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det den har antagits och stadfäst. Avsikten är att den skall tillämpas så att den tid om minst tre på varandra följande kalendermånader som avses i lagförslaget skall räknas tidigast från tiden för lagens ikraftträdande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 1 § lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare, sådant detta lagrum lyder i lag av den 30 december 1965 (707/65), och

fogas till 1 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 30 december 1965 samt genom lagar av den 14 juli 1969 och den 28 juli 1978 (469/69 och 593/78), ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom. och det nuvarande 4 mom. blir ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom nämnda lag av den 14 juli 1969, som följer:

1 §

Arbetsgivare är skyldig att anordna och bekosta pensionsskydd, som uppfyller i denna lag föreskrivna minimivillkor, för envar av sina arbetstagare, vars arbetsförhållande fortgått utan avbrott minst en månad. Lagen gäller dock inte arbetsförhållande:

2) i vilket arbetsförtjänsten kan uppskattas utgöra i medeltal mindre än 90 mark i månader;

Om en arbetstagare under minst tre efter varandra följande kalendermånader arbetar hos en och samma arbetsgivare i arbetsförhållanden,

som fortgår under kortare tid än en månad, anses arbetsförhållandena utgöra ett sådant oavbrutet arbetsförhållande som avses i 1 mom., förutsatt att förvärvsinkomsten under varje kalendermånad stiger till åtminstone det markbelopp som avses i nämnda moment 2 punkten och att arbetstagaren är i arbete minst 20 timmar per kalendermånad. Härvid anses arbetsförhållandet börja den dag för vilken lön för första gången betalades till följd av arbetsförhållandet och, om inte annat följer av 2 §, upphöra den dag för vilken lön senast betalades.

Denna lag träder i kraft den _____ 198 . som avses i denna lag, endast tiden efter denna
Som anställningstid, som berättigar till pen- lags ikraftträdande.
sion, räknas på grundvalen av arbetsförhållande,

Helsingfors den 14 november 1986

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Minister Matti Puhakka

Lag

om ändring av 1 § lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare, sådant detta lagrum lyder i lag av den 30 december 1965 (707/65), och

fogas till 1 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 30 december 1965 samt genom lagar av den 14 juli 1969 och den 28 juli 1978 (469/69 och 593/78), ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom. och det nuvarande 4 mom. blir ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom nämnda lag av den 14 juli 1969, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Arbetsgivare är skyldig att anordna och bekosta pensionskydd, som uppfyller i denna lag föreskrivna minimivillkor, för envar av sina arbetstagare, vars arbetsförhållande fortgått utan avbrott minst en månad. Lagen gäller dock inte arbetsförhållande:

2) i vilket arbetsförtjänsten kan uppskattas utgöra i medeltal mindre än 90 mark i månaden, dock så, att arbetsförhållande, i vilket den regelbundna arbetstiden utgör minst 20 timmar i veckan, oberoende av arbetsförtjänsten belopp, faller under denna lag;

2) i vilket arbetsförtjänsten kan uppskattas utgöra i medeltal mindre än 90 mark i månader;

Om en arbetstagare under minst tre efter varandra följande kalendermånader arbetar hos en och samma arbetsgivare i arbetsförhållanden, som fortgår under kortare tid än en månad, anses arbetsförhållandena utgöra ett sådant oavbrutet arbetsförhållande som avses i 1 mom., förutsatt att förvärvsinkomsten under varje kalendermånad stiger till åtminstone det markbelopp som avses i nämnda moment 2 punkten och att arbetstagaren är i arbete minst 20 timmar per kalendermånad. Härvid anses arbetsförhållandet börja den dag för vilken lön för första gången betalades till följd av arbetsförhållandet och, om inte annat följer av 2 §, upphöra den dag för vilken lön senast betalades.

Denna lag träder i kraft den 198 .

Som anställningstid, som berättigar till pension, räknas på grundvalen av arbetsförhållande, som avses i denna lag, endast tiden efter denna lags ikraftträdande.